

GYURISS DÁNIEL

A 2020-as elnökválasztással kapcsolatos szimbolikus térfoglalás és politikai erőszak az Amerikai Egyesült Államok szövetségi fővárosában

---

*The symbolic occupation of space and political
violence of the 2020 presidential election in the
US Federal Capital*

Absztrakt

A tanulmány az Amerikai Egyesült Államok 2020-as elnökválasztási kampányát megelőző és követő szimbolikus és valós politikai térfoglalások témáját mutatja be. Mindennek a célja a szimbolikus térfoglalás és a politikai célú erőszak közti kapcsolatok feltérképezése, elemzése, politikatudományi szempontból való vizsgálata. Az események kezdetét a 2020. május 26-án indult Black Lives Matter mozgalom (BLM) által szervezett tüntetések jelentik, míg a történészek 2021. január 6-án a Capitolium ostromában és elfoglalásában érték el tetőpontjukat. A szimbolikus térfoglalás a politikai célú változások elérésének fontos eszköze. A szimbolikus tereknek az uralma a politikai erő és érdekérvényesítés analógiájaként jelenik meg. Ezért azok elfoglalásáért, megtartásáért, majd visszaszerzéséért gyakran politikai célú erőszakos események következnek be, nemritkán halálos áldozatok kíséretében. Sőt, a forradalmi változások általában ilyen események következtében indulnak el és lépnek át a legális politikai küzdelemből az adott politikai rend erőszakos megdöntésének kísérletébe.

Kulcsszavak: szimbolikus térfoglalás, politikai erőszak, Donald Trump, 2020-as elnökválasztás, Washington DC

Abstract

This study aims to examine the connection between the political conquest and occupation of space and the violence of political purpose before and after the 2020 presidential elections campaign in the US. The starting date of these events is the 26th of May 2020 when the Black Lives Matter Movement (BLM) organized protests across the US. The culmination of these events was marked by the siege and occupation of the Capitol in Washington D.C. The symbolic occupation of space is a significant asset in access to political changes. The control and rearrangement of emblematic and iconic objects areas and spaces influence the masses and

shape their political views. The control over the symbolic spaces is the analogy of political power and the ability to enforce interests. Often violent events happen when political players are raging battles to occupy, hold and recapture these symbolically important spaces. Moreover, these open battles are many times the detonators of revolutionary political changes.

Keywords: symbolic occupation of space, political violence, Donald Trump, 2020 presidential election, Washington D.C.

Bevezetés

A tanulmány összefüggést keres a szimbólum és a tér erőszakos birtokba vételéből fakadó politikai felhasználásának módjaira. Kutatásom fókuszát a 2020-as egyesült államokbeli elnökválasztási kampány és küzdelem jelenti, egészen annak 2021. január 7-i lezárásáig. Ebben a felülről vezérelt szimbolikus térfoglalások két példáját kívánom bemutatni, melyeket maga az USA elnöke, Donald Trump használt fel politikai céljaira. Ezek reakciói voltak az alulról vezérelt szimbolikus térfoglalási kísérleteknek, melyek a Black Lives Matter (BLM) mozgalom tüntetése során történtek. Ezért egy esettanulmány keretében két, erőszakba fordult politikai célú tüntetést vizsgállok meg.

A bemutatásra kerülő első esemény a 2020. június első napján a Fehér Ház közvetlen közelében lévő Lafayette Park területén zajló BLM-tüntetés rendvédelmi és katonai erőkkel való felszámolása. Ezzel Donald Trump példát kívánt statuálni, miszerint ő hajlandó és képes is megfékezni az országszerte elszabadult és károkozással járó tüntetéshullámot, akár erő alkalmazásával is. A másik példa szintén a szövetségi fővárosban lezajlott eseményt elemzi. A Capitolium ostromaként elhíresült 2021. január 6-i történések jó példáját adják a felülről vezérelt, azonban törvénytelen erőszakot megvalósító szimbolikus térfoglalásnak. A szimbolikus térfoglalás a politikai célú változások elérésének fontos eszköze. Az adott társadalom kollektív önképének szempontjából jelentős, jelképszerű objektumok és terek, területek uralma, átrendezése, használatának megváltoztatása befolyással van a tömegek politikai véleményformálására. Ezeknek a szimbolikus tereknek az uralma a politikai erő és érdekérvényesítés analógiájaként jelenik meg. Ezért azok elfoglalásáért, megtartásáért, majd visszaszerzéséért gyakran politikai célú erőszakos események következnek be, nemritkán halálos áldozatok kíséretében. Sőt a forradal-

mi változások általában ilyen események következtében indulnak el és lépnek át a legális politikai küzdelemből az adott politikai rend erőszakos megdöntésének kísérletébe.

Módszertan tekintetében szövegelemzést, valamint kép- és videóanyag feldolgozását végeztem el, ezeket esettanulmányi keretbe foglaltam. Terjedelmi korlátok miatt az események leírásában a lényegi elemekre szorítkoztam és kifejezetten a témába vágó aspektusok elemzését végeztem el. A kutatásom során hivatalos jelentéseket dolgoztam fel az objektív vizsgálati szempontok betartásának igényével, mely egyben a dolgotat terjedelmében korlátozta is. A mű újdonságát az jelenti, hogy politikatudományi szempontból vizsgálja a szimbolikus terek használatát, kifejezetten a politikai cél elérése erőszakos módozatainak figyelembevételével. A dolgotat további nívumát jelenti a szimbolikus tér újabb definíciójának kidolgozása és használata is. Emellett betekintést nyújt a hazánk politikai viszonyaira is erős befolyással bíró Amerikai Egyesült Államok belpolitikai zavarainak helyzetképébe, melyek 2020. május 25. és 2021. január 7. közt zajlottak le és a mai napig hatást gyakorolnak az USA bel- és külpolitikai viszonyaira. Emellett a munka értékes kiindulópontot jelent az alulról jövő erőszakkal megvalósított, szimbolikus USA-béli térfogalások (így akár a jelképrombolások) 2020-as évet érintő további vizsgálatához.

A szimbólum

A szimbólum jelentésének történelmi távlatokkal összeegyeztethető magyarázatát Oswald Spengler segítségével lehetséges érzékletesen bemutatni. Spengler történelemfilozófiájának centrumába állította az egyetemes szimbolika eszméjét, ez pedig a jelképiség, szimbolizmus iránt is megteremtette az érdeklődést, így Cassirer figyelmét is felkeltette.¹ Spengler szerint a történelem és a természet relációjában a történelem esetén a benső realitása érvényesül. Meg kell említenünk Spengler ősszimbólum-értelmezését is, mely egy bizonyos kultúra szellemi megszületésének, világalkotásának jelképeként értelmezhető és egy világartikuláció eredményeként jön létre. Az ősszimbólum olyan alaptényező, mely az ön- és világalkotást követő következményeként, az emberi létezés de-

1 Csejtej–Juhász 2009.

kódolásával, megértésével áll összefüggésben.² „Minden az ősszimbólum kiválasztásától függ, mégpedig abban a pillanatban, amikor egy adott kultúra lelkülete – saját tájától övezve – öntudatra ébred [...]”³ Az ősszimbólumok azonban összeköttetésben vannak a térrel is, tehát a térartikuláció sajátos képződményeként foghatók fel.⁴

Ernst Cassirer szerint a szimbolizmus a tudat (öntudat) reprezentációja, melyet az ember a nyelven, a művészeteken és a mítoszokon keresztül fejez ki.⁵ Tehát az ember a jelképek rendszerét alkalmazza mint a valóság új dimenzióját.⁶ A szimbólumok jelentik a szálakat az emberi tapasztalás kusza hálójában. Nem az azonnali szükségletek és vágyak közt él az ember, sem a szilárd tények világában, hanem inkább képzeletbeli érzelmek, remények és félelmek, illúziók és kiábrándulások, képzelgések és álmok közt.⁷ Továbbá Cassirer az értelmes állat (*animal rationale*) helyett szimbolikus állatként (*animal symbolicum*) jellemezte az embert, mivel az ember szimbólumteremtési képessége az értelem igazi és empirikus kifejezése, ami megkülönbözteti minden más élőlénytől.⁸

Charles S. Price a befogadás oldaláról közelíti meg a jelkép problémáját, miszerint a szimbólum akkor szűnik meg létezni, amikor a jelet már nincs, aki megértse, tolmácsolja.⁹ Továbbá kifejti, hogy az ember csak jelekben gondolkodik, melyeknek kevert a természete – ezeknek a szimbolikus aspektusát fogalomnak nevezzük. „Ha az ember egy új jelképet alkot, akkor azt gondolatainak segítségével és fogalmak bevonásával teszi meg. Csak már létező jelképekből nőhet ki új szimbólum. A jelkép, amint létezik, terjed az emberek közt. Használat és tapasztalat segítségével növeli jelentését.”¹⁰ Azonban ezek a szimbolikus aspektusok, azaz fogalmak idővel változnak a tapasztalat következtében. Norberg-Schulz megállapítja, „hogy a szimbólum egy másik médium által közvetített jobb artikuláció, mely a tapasztalatból fakadó jelentés eredményeként szüle-

2 Uo. 107.

3 Spengler 1995, 296–297.

4 Csejtej–Juhász 2009, 108.

5 Cassirer 1955.

6 Cassirer 1944.

7 Uo.

8 Uo. 26.

9 Price 1902.

10 Uo. 19.

tik. A jelképközpont oka a jelentéstartalom szituációtól való szabadítása, amitől az valójában kulturális tárggyá válik.”¹¹

A tér

Lefebvre szociálkonstruktivista elmélete úgy tartja, hogy a tér egy társadalmi termék, melyet az emberek hoznak létre. Ebből következik, hogy a tér politikai alkotás is. Szerinte „egyetlen fennálló hatalom, intézmény sem létezhet a saját maga által megteremtett (és legitimált) tér nélkül. Lefebvre szerint az a kultúra, amely nem képes megalkotni a saját terét, szükségszerűen eltűnik és pusztá folklorrá, mitológiává válik.”¹² További megállapítása, hogy a már korábban megalkotott tér is dekódolható, olvasható, hiszen jelentést hordoz, melyet képekkel és jelképekkel tesznek az alkotók (vagy fenntartók) hivatalossá és ezzel megadják a viselkedés (térhasználat) kívánt módját is.¹³ Természetesen ettől a felhasználók eltérhetnek, ahogy az például a francia forradalom idején történt, ahol a jelképek rombolásával, módosításával, helyettesítésével megváltoztatták a tér jelentését. Ezzel pedig a tér régi és új felhasználói konfliktusba kerülnek. Az adott tér elfoglalása is lehet ilyen változás. Edward Soja amerikai földrajztudós 1996-ban megjelent *Thirdspace* című művében a tér hármas felosztásáról értekezik a posztmodern tudományfelfogás alapján. Ebben kifejti, hogy az emberi lét trialektikája a térben (térbeliség), időben (időbeliség) és társadalomban (társadalmi lét) jelenik meg. Soja a térbeliség három szemléletmódját különbözteti meg: érzékelt, elgondolt és megélt teret.¹⁴ Berki kiemeli tanulmányában, hogy ezt a felosztást Lefebvre már *Thirdspace* című munkájának előszavában megtette, azonban ott a felosztást a következőképp nevezte el: tárgyakorlatok, a tér reprezentációi és a reprezentáció terei.¹⁵ A jelen tanulmány szempontjából a hármas térfelosztásból a másodikat, tehát az elgondolt teret érdemes külön kiemelni, mely egyben a tér reprezentációja. Itt markánsan megjelenik a politikai felhasználás, a közterek politikai célokat szolgáló berendezése és

11 Norberg-Schulz 1965, 57.

12 Berki 2015, 7.

13 Lefebvre 1991.

14 Soja 1996.

15 Berki 2015.

üzemeltetése. Ezeket emlékművek, tér- és utcanevek, közcélokot szolgáló épületek jelzik. Lényegét tekintve ezek Lefevbre és Soja szerint is a hatalom terei, melyeket a fennálló hatalom rendez be és irányít. Ennek megfelelően viszont megjelenik a hatalomnak való ellenszegülés lehetősége is, amikor a reprezentáció tereit az ellenállás tereiként lehetséges megélni Soja szerint.¹⁶ A fenti szerzőkből kiindulva megállapíthatjuk, hogy minden tér egyszerre érzékelt, elgondolt és megélt, ebből következőleg individuálisan és kollektív módon is értelmezhető. Különböző társadalmi csoportok másként társítanak jelentést a térhez, a befogadó közeg politikai, gazdasági, ideológiai, esztétikai kondíciójának függvényében.¹⁷

A szimbolikus tér

A tér földrajzilag leírható és megjelenő formái mintegy valóságban tapasztalható köztér reprezentációs terepét jelentik az adott hatalmi csoportoknak, politikai szereplőknek, közösségeknek. A térnek a fent megnevezett aktorok általi manipulációja kifejezésre képes juttatni az adott területen élők feletti hatalmi kontrolljának szándékát.¹⁸ A szimbolikus tér és ezáltal a köztér folyamatos átalakítása tehát a politikai változás következménye.¹⁹ A szimbolikus tér fogalmának pontos leírásával, megfogalmazásával a nemzetközi szakirodalomban nem találkozhatunk, valamint a szimbolikus hely és szimbolikus tér szavakat, fogalmakat is egymás szinonimájaként használják. Erőss elméletéből²⁰ kiindulva a következő egyszerűsítéssel lehetséges meghatározni a szimbolikus tér jelentését. Szimbolikus térnek nevezhető az a közeg, melyben az emberi jelképpalkotás eredményeképpen létrehozott szimbólumok hatásukat kifejteni képesek. Ez a közeg azonban nem korlátozódik a fizikai térre, hanem azzal kölcsönhatásban létező emberi imaginációval együtt alkotja a szimbólumok hatókörét.

¹⁶ Uo.

¹⁷ Uo.

¹⁸ Bourdieu 1989.

¹⁹ Hobsbawn 1983.

²⁰ Erőss 2018.

Ennek a szimbolikus térnek viszont létezhet hatósugara, *actio radi-usa*,²¹ amelyik egy szimbólum érzékelésének és értelmezésének emberi érzékszervi és kognitív képességbéli határaihoz kapcsolódik. Ennek az *actio radius*nak a kiterjesztését végezheti el a tömegkommunikáció eszközkészlete segítségével, a szimbólumok sokszorosításával és a személyes térbe való közvetítésével.

A szimbolikus politizálás értelmezéséhez Zahorán megfogalmazásán keresztül juthatunk el. „[...] nemzetépítés (vagy identitás- és közösségépítés) és államépítés egyik meghatározó síkját képezi. Általában a nemzeti identitás különféle elemeinek, a nemzeti múlt dicső vagy tragikus eseményeinek és szereplőinek nemzeti jelképeken és szimbolikus tevékenységeken keresztül történő megjelenítésében, felidézésében és terjesztésében nyilvánul meg.”²² A fenti gondolatokat azzal érdemes kiegészíteni, hogy az utóbbi idézet szerzője inkább az építő jellegű szimbolikus politizálást írta le, amihez kiegészítőként fontos hozzátennünk a romboló vagy módosító célú szimbolikus politikai gyakorlatot. Ugyanis egy fennálló jelképrendszer egyes darabjainak a támadása, eltüntetése, rongálása is része lehet a szimbolikus politikának.

Szimbolikus térfoglalás

A szimbolikus térfoglalás a „fizikailag meghatározható tér szimbolikus eszközökkel vagy eljárásokkal való birtokbavétele. [...] nemzeti jelképek használata; a szimbolikus súlyú közéleti beszéd [...]; középületek birtoklása; templomépítés; új építkezések beindítása s azok megszentelése; középületek, iskolák, utcák, terek átnevezése; köztéri emlékművek állítása; etnikai elemek díszítőelemként való megjelenése nyilvános térben; szimbolikus súllyal felruházott közösségi rendezvények, tömeggyűlések [...]; területek és helyek átépítése.”²³

Tehát a szimbolikus térfoglalás elnevezése jelentős mértékben jelképek segítségével ható politikai tevékenység eredményét foglalja össze. A szimbolikus térfoglalás így a szimbolikus politizálásnak is egy megha-

21 Tóth András György személyes közlése alapján, 2022.

22 Zahorán 2016, 229.

23 Bodó–Biró 1993, 60–61.

tározott formája, melyet pontosabban szimbolikus politikai ténfoglalásnak is nevezhetünk.

Politikai jelképrombolás mint szimbolikus ténfoglalás az USA-ban

Az Amerikai Egyesült Államokban a 2020-as év nyarán bekövetkezett jelképrombolási hullám következtében a szövetségi területen korábban megtalálható 877 konföderációs szoborból 76-ot távolítottak el, valamint további 98 történelmi emlékmű is az események áldozata lett. Mindezen tettek többségét 2020 júniusában és júliusában követték el, a tüntetők mártíralakjának, George Floyd 2020. május 25-én bekövetkezett halálának következtében kirobbant országos tüntetéshullám során. Az eseményeket kiváltó és támogató ideológiai háttérrel a társadalmi igazságosság, a rendszerszintű rasszizmus, az afroamerikai népesség faji alapú szolidaritása, a radikális ellenzékiesség, illetve a különböző, áldozati magatartásra alapozott és politikailag aktív csoportok eszméi adták. A szobordöntésekhez mint erőszakos eltávolítási, eltörlési módszerhez azért is folyamodtak a képrombolók, mert ezek jelenítették meg ellenségképüket. A célcsoportba tartozó emlékműveknek a köztérről való erőszakos eltávolítása forradalmi szándékaikat próbálta közvetíteni. Egyfajta szimbolikus „szemet szemért” segítségével próbálták bemutatni a BLM mozgalom erejét és képességeit a nagyvilág számára. Az eseménysorozat egyfajta kora újkori boszorkányüldözés jelleget öltött, ahol a valós és szimbolikus áldozatok (szobrok) is támadás alá kerültek. Azonban a képrombolás 2020. augusztus végére elvesztette lendületét. Ezek után már a 2020-as választási kampány, majd a választási eredmények bizonytalanságának témája uralta a médiát. Összességében megállapítható, hogy a képrombolási hullámnak a legnagyobb számban áldozatul eső emlékművek csoportjából (konföderációs emlékművek) az USA területén álló monumentumoknak kevesebb mint 9 százalékát sikerült eltávolítani 2020 során. A 2021-es évben pedig nem következett be hasonló volumenű jelképrombolás, annak csak töredéke valósult meg, az is intézményi hozzájárulással.

Szervező mozgalomként a Black Lives Matter elnevezésű NGO (Black Lives Matter Global Network Foundation) nevezhető meg, amelynek a cél-

jait és jelszószerű követeléseit a tüntetők közvetítették és megjelenítették. A BLM mozgalom egy újszerű és összetett áldozati szerepvállalásra építő politikai és társadalmi érdekérvényesítést maga elé kitzúzó alapítvány.

Ennek a halmozott áldozatiságnak az ernyőszervezete a BLM. Képes volt egyesíteni a következő politikai és társadalmi emancipációs ügyek követőit: fekete feminizmus, afroamerikai fekete áldozatiság, antikapitalizmus, szelektív antirasszizmus, kritikai fajelmélet, az LGBTQ, woke, ellenzékiiség (republikánusellenesség). Ebből született az az integrált mozgalom, amelynek követői az „áldozatiság és az elnyomottság” érintetteinek és legnagyobb kárvallottjainak tartják magukat. Ezzel antiszociális és agresszív magatartású érdekérvényesítő csoportosulások hálózatát szervezték meg, mely képes volt alkalomszerűen az amerikai társadalom gazdasági változások iránt legérzékenyebb csoportjait a politikai céljai mellé állítani.

Az alapítvány elsősorban emancipációs ügyek menti politizálást folytatott 2021-ig. A 2016-os elnökválasztási kampány során több alkalommal is megzavarták a BLM aktivisták a Demokrata Párt választási rendezvényeit, hogy ezzel kényszerítsék a párt képviselőit mozgalmuk követeléseinek reprezentációjára.²⁴ Más módszerekkel is próbálkoztak a BLM szervezői: bizottságokat hoztak létre, hogy az adományozók figyelmét felkeltsék és a politikai célú adományok segítségével befolyásolják a Demokrata Párt kampányát és döntéseit. Erre példa a St. Louis-i alapítású Black Lives Matter Political Action Committee és a Black Lives Matter Super PAC is.²⁵ Azonban az említett kampányban a Demokrata Párt nem vállalta fel a BLM mozgalom követeléseit,²⁶ leginkább eszközként használta fel a BLM mozgalom mozgósító erejét, jelszavait és követeléseinek politikailag hasznosítható részét. Ezeket alkalmazták a 2020-as elnökválasztási kampányuk során, ebből a leginkább látható a Black Lives Matter jelszó átvétele volt.²⁷

²⁴ Basu 2015.

²⁵ Eligon 2015.

²⁶ Uo.

²⁷ Brewer 2020.

Szimbolikus térfoglalások Washington DC-ben

A 2020-as amerikai elnökválasztási kampányban is jelentős témaként jelent meg a Covid19-világjárványra adott válságkezelési intézkedések kérdése és a Black Lives Matter mozgalom által megvalósított utcai zavarások és jelképprombolások ügye. Az utcai tüntetések és az azokat kísérő illegális tevékenységek (fosztogatások, egyéb rendbontások) országos méretűvé váltak és elérték a szövetségi fővárost, Washington DC-t is. Május 29-én a Fehér Ház északi oldalán lévő Lafayette Parkban gyülekeztek a tüntetők.

Ezen a helyszínen gyakorta tartanak demonstrációkat, hogy a Fehér Házhoz való közelség okán a tüntetések üzenetének közvetlensége jelképesen érvényesülni tudjon, hiszen így szinte az elnök ablaka alatti „tiltakozó szerenád” hatást képest közvetíteni az adott esemény. A Fehér Házat mintegy nyolcvanhektárnyi terület veszi körül, melynek az „Elnök parkja” elnevezést az ikonikus épület északi oldalán található Lafayette Park és a délin álló „Ellipszis” együttese birtokolja. Előbbi éves szinten több mint száz demonstrációnak ad helyt, ami funkciójában hasonlatossá teszi a londoni Hyde Park Speaker’s Corneréhez. A BLM mozgalom követeléseit közvetítő tömeg ezt a bevett tüntetési helyszínt szállta meg május végén, amelynek azonban a békéstől különböző használatától eltérően pusztítását is elvégezte, ebben a történelmi szobrok és épületek is megsérültek.

2020. május 30-áról május 31-ére az USPP (United States Park Police) állományába tartozó rendőrök közül 49 fő szenvedett sérüléseket a közrendvédelmi feladat-végrehajtás során. Őket maró folyadékkal öntötték le, kövekkel, bérrollerekkel, fagyott vizespalackokkal dobálták, tűzijáték-rakétákkal lőtték a tüntetők. Szövetségi és magántulajdon is rongálásra került a tüntetők által, így a történelmi jelentőségű emlékművek is festékszóróval megvalósított vandalizmus áldozatául estek, köztük Tadeusz Kościuszko szobra is. A park szomszédságában álló Szent János-templom alagsorában található gyermekmegőrzőt és a parkban lévő közcéct a tüntetők felgyújtották május 31-ének estéjén. Az episzkopális egyház (az USA-béli központtal működő anglikán vallási közösség) történelmi épületének megrongálása a keresztény vallás elleni támadásként is értelmezhető volt. A templomból és a hozzá kapcsolt parókiából álló épületegyüttes falaira többek közt a következő feliratokat festették fel a tüntetők: „Matthew 19:24” („Újra azt mondom: Könnyebb a tevének átmenni

a tű fokán, mint a gazdagnak bejutni az Isten országába”),²⁸ „BLM”, „God is still watching” (a szöveg felett fordított kereszttel). Emellett a Szent János episzkopális templom arról is ismert, hogy az USA mindenkori elnökének saját templomi padhelye²⁹ van a vallási épületben, amit az „elnökök templomának” is hívnak. Tehát ennek megrongálása az ország vezetője tekintélyének megkérdőjelezését is jelenti annak ellenére, hogy Donald Trump, aki ellen a tüntetők felemelték a hangjukat, nem tagja ennek az egyháznak. Maga az Episzkopális Egyház azonban az amerikai egyházak közül is az egyik leginkább progresszívnek számít szociokulturális és politikai értelemben egyaránt, ismert támogatója a különböző emancipációs törekvéseknek is. Valószínűsíthető, hogy ezt a ténytet és a templom történelmi szintű elnöki kapcsolatát nem vették figyelembe a tüntetők, mindösszesen az épület általános, vallási jellege miatt támadták azt.

Június 1-jén reggel az USPP és az USSS (United States Secret Service – szövetségi rendőri szerv, kiemelt célja a kormányorségi és személyvédelmi feladatok ellátása) mászásbiztos biztonsági védőkerítés felállítását kezdeményezte a Lafayette Park körül, melynek elhelyezéséhez szükségessé vált a terület tüntetőktől való megtisztítása. Ehhez többek közt a washingtoni Nemzeti Gárda (District of Columbia National Guard) alegységeit is felhasználták, melyek 17 óra 20 perckor foglalták el felállítási helyüket a park szélén. A művelet csak délután 18 óra 26 perckor vette kezdetét, és 18 óra 50 percre a Lafayette Park teljes területét a rendőri erők uralták.³⁰

19 óra 1 perckor jelent meg a Parkban Donald Trump, az Amerikai Egyesült Államok elnöke, hogy a tüntetőktől megtisztított, de a demonstráció okozta törmelékkel és szeméttel borított köztéren áthaladjon, a megrongált Szent János-templomhoz. Erről a szándékáról az USPP-t délután három és öt óra közt mint lehetőségről tájékoztatták az elnöki stáb tagjai. Eredetileg a tüntetők okozta rombolás megtekintése szerepelt az elnök tervei közt. Ezt egészítette ki egy fotózással, videófelvétellel a templomnál, mely 19 óra 9 perckor megtörtént meg, majd 19 óra 18 perckor az elnök vissza is érkezett a Fehér Házba. Este fél nyolckor megkezdtek a mászásbiztos kerítés felépítését a Lafayette Park körül, melyet éjjel fél egyig befejezett az erre szerződött vállalkozó. A rendőrségi jelen-

²⁸ Mt 19,24–26.

²⁹ „The Presidents’ Pew – 54” elnevezésű ülőhely.

³⁰ Office of Inspector General 2021.

tés szerint ez utóbb telepített műszaki zár jelentősen hozzájárult a következő napok során a rendőri erők testi épségének védelméhez és a Fehér Ház körüli közrend fenntartásához. A jelentés megállapítja, hogy nem az elnök látogatása miatt távolították el a tüntetőket a parkból, hanem a műszaki zár (mászásbiztos kerítés) telepítése tette az akciót indokolttá. A hivatalos irat szerint az elnök csupán kihasználta a műveletben bekövetkező húszperces szünetet és ekkor eszközölte látogatását a Szent János-templomnál.³¹

Az USA egészében elterjedt és sok esetben kontrollálhatatlan (fosztogatásokba és gyújtogatásokba torkollott) utcai események megfékezése politikai szükségszerűséggé is vált. A közrend visszaállítását az USA elnöke a Lafayette Parkban történt rendőri akcióval kívánta demonstrálni. A rend megteremtése után a törvényre való hivatkozás érdekében Donald Trump a Szent Biblia egy példányának a megrongált Szent János-templom plébániaépülete előtti látványos felmutatásával teremtette meg saját szimbolikus tér(vissza)foglalását. Ez az aktus hatalmi jelképek közvetítésével üzent az ország népének, a politikai üzenetet vallási tartalommal ötvözve. Ezzel az égi és a földi törvény megtartójaként állította be magát, aki a legális erőszak használatát morálisan indokoltnak tartotta.

Trump eleve a „törvény és rend” elnökjelöltjeként kampányolt 2016-os elnökké választását megelőzően, valamint ezeket a szavakat posztolta ki Twitter-üzenetében 2020. május 31-én is. Június 2-án – a Lafayette Park kiürítése után – a Fehér Ház rózsakertjében (Rose Garden) tartott sajtótájékoztatót. Beszédében elítélte a napok óta zajló erőszakos tüntetéseket, felsorolva azokat a jelentős eseteket, ahol az erőszak újabb emberi áldozatokat és történelmi helyek rongálását jelentette. Így megemlítette a Szent János-templomot is. Kiemelte, hogy „Az Önök (számára) a törvény és rend elnöke vagyok” („I am your president of law and order”), valamint hangsúlyozta az elnöki esküjében foglaltak fontosságát. „Az első és legfőbb kötelességem elnökként az, hogy megvédjem nagyszerű országunkat és az amerikai népet. Megesküdtem, hogy fenntartom nemzetünk törvényeit – és pontosan azt is fogom tenni [...]”³² Ezzel a beszédet összekötötte az június 1-jén történt templomlátogatással és a park kiürítésével, mintegy megmagyarázta a tetteit, értelmezési keretet adott a szimbolikus térfoglalásának.

³¹ Uo.

³² CBS News 2020.

A Capitolium ostroma és bevétele

Az USA 2020-as elnökválasztási küzdelmében november 7-én megszülettek az első előzetes eredmények, akkor, amikor még több államban nem volt vége a szavazatok számlálásának. Ezek az eredmények azt mutatták, hogy a választást Joe Biden nyerte meg, mivel elegendő elektori szavazattal bírt az elnökké választáshoz. Donald Trump, az USA akkori elnöke bejelentette, hogy jogi úton kívánja tisztázni a választási eredmények hitelességének kérdését bizonyos államokban. Végül minden ilyen jogi keresetet elutasítottak vagy visszavontak. December 14-én megszülettek a végleges eredmények mind az ötven államban és Washington DC-ben is, melyek értelmében 306 elektori szavazattal a 232 ellenében Joe Biden nyerte a választást. Ezeket követően Trump elnök folyamatosan hangoztatta, hogy a választást ellopták tőle egy csalás következtében. Megnyilatkozásai 2021. január 6-ára fókuszáltak, amikor az USA elektori kollégiuma meghozta végső döntését a Kongresszus mindkét házában közös (együttes) ülésén. A szövetségi törvények szerint lehetséges lett volna az elektori kollégium döntését felülbírálni, úgy, hogy egyes államok elektorainak tanúsítványai ellen kifogást jelentenek be a Kongresszus tagjai (egy fő a képviselőházból és egy fő a szenátusból). Ilyenre csak kétszer akadt példa a 2020-ig eltelt 133 év alatt.³³

Trump radikális hívei – az ostromlók élcsapata

A szövetségi fővárosban lezajlott események nem voltak előzmény nélküliek, ugyanis 2020 végén több mint 68 esetben történt a választással szembeni tiltakozás a Trump-hívek részéről szövetségi törvényhozási (State Capitol) vagy más kormányzati épületeken belül.³⁴ Ebből 49 esetben a demonstráció a szavazás eredményének előzetes megállapítása és 2021. január 6. közétésett, míg kilenc eset már januárban történt. Michigan, Idaho, Arizona és Oregon államok Capitoliumaiban tüntető személyek részt vettek a szövetségi főváros Capitoliumának ostromában

³³ Committee on Homeland Security and Governmental Affairs, Committee on Rules and Administration (továbbiakban C.H.S.G.A. – C.R.A.) 2021.

³⁴ United States Congress House Select Committee to Investigate the January 6th Attack on the United States Capitol (Továbbiakban: US Congress Select Committee) 2022.

is.³⁵ A legközelebbi párhuzamot az Atlantában, az állami törvényhozás épületénél lejátszódott események jelentették, azonban ott a tömeg nem hajtott végre erőszakos térfoglalást 2020. november 18-án, az erre felhívó radikálisok uszítására sem. A georgiai eseményt Alex Jones radikális körökben népszerű médiaszemélyiség hirdette meg „Storm the Capitol” (Rohanjuk le a Capitoliumot!) néven november 16-án.³⁶

Trump elnökkel szimpatizáló csoportok január 6-ra tüntetéseket és felvonulásokat jelentettek be, míg Donald Trump január 5-én bejelentette, hogy beszédet fog mondani a „Save America” (Mentsük meg Amerikát!) gyűlésén a Fehér Ház közeli Ellipszis elnevezésű területen, amely légvonalban két kilométer távolságban található a Capitolium épületétől. Különböző radikális jobboldali csoportok vezetői és tagjai (Oath Keepers, Proud Boys, „Alex Jones people”, The Three [III] Percenters stb.)³⁷ 2021. január 5-én már Washingtonban tartózkodtak, egyeztettek és eligazítást tartottak a másnapi tervezett eseményekkel kapcsolatban.³⁸ A radikális csoportok a választási eredmények közlésétől kezdve az utcai erőszakot is számításba vevő aktív felkészülést folytattak. Ezeket különböző összeesküvés-elméletekre és választási csalásra hivatkozó narratívákra támaszkodva tették meg. Azonban az említett elméleteknek a metszéspontja megegyezett, méghozzá Trump elnök hatalomban tartása és az „ellene szervezett puccs” legyőzése. Ennek gyakorlati megfelelőjévé váltak január 6-i események. Jellemző, hogy az összeesküvés-elméleteket szimbolikus amerikai történelmi eseményekkel keverték, azokat példaként emlegetve. Így vált számukra az „1776” (az amerikai függetlenségi nyilatkozat kihirdetésének és a függetlenségi háború kitörésének éve) hívószóvá és jelképpé a január 6-i tüntetésre készülődve és a demonstráció során is. Az összeesküvés-elméleteknek kiváló táptalajt jelentett Trump elnök választási csalásról szóló hivatalos kommunikációja is.

A Trump elnök hatalomban maradását támogató radikális csoportok erősödésének kedvezett a politikai bizonytalanság, a politikai erőszak közterületi megjelenése, intenzitásának és gyakoriságának növekedése. Elsősorban a radikális baloldali, politikai célú erőszakot is alkalmazó csoportoknak (Antifa, BLM) a Trump-adminisztráció idején kifejtett tevé-

35 US Congress Select Committee 2022.

36 Uo.

37 A szerző fordításában; Eskütartók, Büszke fiúk, Alex Jones hívei, A három (III) százalékosok.

38 US Congress Select Committee 2022.

kenységére adott reakció vezetett a radikális jobboldali erőszakpotenciál szignifikáns megnyilvánulásához, mint amilyen a Capitolium ostroma volt.

A szimbolikus és tényleges térfoglalások egyik legfontosabb tényezői maguk a radikális politikai motivációval bíró csoportok. A Capitolium erőszakos bevétele utáni büntetőeljárások számából következtethetünk a különböző csoportok és szimpatizánsaik létszámára. Az események után két évvel a következő adatokat vizsgálhatjuk meg: 1000 személy ellen indult nyomozás, ítélethozatal 805 esetben történt a támadással összefüggésben. Egy-egy elkövető halmazati büntetést kapott általánosságban. 658 esetben szabtak ki a bíróságok különböző mértékű kárpótlásfizetést, 582 esetben próbaidőt állapítottak meg. 414 esetben elzárást (börtönbüntetést), 266 esetben közösségi munkát, 162 esetben bírságot, 144 alkalommal pedig háziőrizetet ítélték meg.³⁹ A Proud Boys nevű szervezet szövetségi vezetőjét, Henry „Enrique” Tarriót szövetségi börtönben való 22 év elzárásra ítélték államellenes összeesküvés miatt. Társai: Ethan Nordean, Joseph Biggs, Zachary Rehl és Dominic Pezzola Proud Boys szervezeti vezetők 18, 17, 15 és 10 év börtönbüntetést kaptak.⁴⁰ Összességében azt láthatjuk, hogy kevesebb mint ezer fő vett részt bizonyíthatóan a Capitolium elfoglalásában, több mint négyszázan aktív résztvevői voltak az erőszakos térfoglalásnak. Tehát egy politikailag motivált, pár száz fős radikális csoport képes volt ideiglenesen megzavarni az Amerikai Egyesült Államok törvényhozásának működését, a köztársaság központi jelképének számító Capitolium épületének időszakos elfoglalásával.

Az ostrom eseményei időrendben

Már korán reggel gyülekezni kezdtek a tüntetők; az USCP (United States Capitol Police – Az Egyesült Államok Capitoliumi Rendőrsége) szerint 25 és 30 ezer fő közti tömeg volt jelen az Ellipszis területén 10 óra 30 perckor, valamint ekkor már tudomására jutott a rendőri szerveknek, hogy a rendezvény szervezői a tüntető tömeggel közös menetet terveznek a Capitoliumhoz az elnök beszéde után. A rendőrség több bejelentést ka-

³⁹ Kunzelman 2023.

⁴⁰ Office of Public Affairs 2023.

pott fegyveres személyekről és fegyverrel teli csomagokról is a városban. Délre megjelent mintegy kétszáz főnyi, Proud Boys militáns viselkedésű, szélsőjobboldali csoporthoz tartozó személy a Capitolium közelében, több más tüntetővel együtt. Trump elnök kicsivel dél előtt kezdte meg 75 perces beszédét, mely utalásokat tartalmazott a választási csalásra és biztatást a Capitolium épületéhez való vonulásra. A beszéd vége előtt a tömeg jelentősnek mondható része megindult a Pennsylvania Avenue-n a törvényhozás épülete felé. Egy órakor megkezdődött az épületet védő USCP rendőrei és a tüntetők közti küzdelem a Capitolium nyugati oldalánál található, biztonsági okokból lezárt területen, ahova a helyszínen rendelkezésre álló teljes USCP-állományt átirányították. Erősítést is kértek a városi rendőrség (Metropolitan Police Department, MPD) és az USSS (United States Secret Service) erőtől a capitoliumi rendőrség vezetői. A Nemzeti Gárda helyi erői bevetésének lehetőségét is felvetették ekkor. 13 óra 12 perckor fejezte be Trump elnök a beszédét az Ellipszisznél. Ebben a pillanatban kezdődött meg a vita az arizonai elektori kollégium szavazataival szembeni kifogások ügyében az épületben. A tüntetők ekkorra törték át a rendőrség védelmét az épület nyugati oldalán. A demonstrálók felmásztak a falakra és az elnöki beiktatáshoz használt platformra is, hogy közelebb jussanak a bejáratokhoz. Murel Bowser, a város polgármestere ekkor (13 óra 34 perckor) kérelmezte a Nemzeti Gárda bevetését. 14 óra 10 perckor a tüntetők bejutottak az épületbe az egyik első emeleti ablakon keresztül, majd két fő kinyitotta belülről a közelben lévő bejárati ajtót is. A demonstrálók ellen bevetett füstbombák és könnygázspray-k hatástalanok voltak. 14 óra 13 perckor a szenátus szüneteltette ülését, majd 14 óra 18 perckor a képviselőház is így tett. Ekkor az alelnököt, Mike Pence-t és a kongresszusi vezetőket biztonságos helyre menekítették. 14 óra 43 perckor a tüntetők az épületen belül elérték a Speaker's Lobby helyiség üvegajtóit, ahonnan könnyen meg lehet közelíteni a képviselőházi üléstermet. Ekkor a betört üvegajtón bemászni készülő Ashli Babbit nevű, 35 éves fegyvertelen tüntető nőt lelőtte egy capitoliumi rendőr. Tíz percel később a tüntetők elérték a szenátus üléstermét is. A képviselőház ajtaját a capitoliumi rendőrök elbarikádozták és fegyvereikkel tartották távol a tüntetőket a bejáratától. Az utolsó képviselőket 14 óra 57 perckor evakuálták az ülésteremből. 15 órakor érkeztek meg a szövetségi ügynökségek erősítésként küldött erői, akik segítettek a képviselők további ki menekítésében. A tüntetők épületből való kiűzése és a Capitolium vissza-

foglalása 16 óra 28 perckor valósult meg. A Nemzeti Gárda alegységei 17 óra 20 perckor kerültek bevetésre, 18 óra 14 perckor állt vissza a közrend a Capitolium épületében és a köré vont biztonsági területen. Pontosan 20 órakor folytatódhatott a munka a törvényhozás épületében, ekkor gyűlt össze újra a szenátus, majd egy óra múlva a képviselőház is dolgozhatott tovább. Az arizonai és pennsylvaniai elektori kollégiummal szembeni kifogásokat elvetették, majd közös ülésen, január 7-én hajnali 3 óra 42 perckor formálisan is kihirdették Joseph Biden elnökjelölt és Kamala Harris alelnökjelölt győzelmét a 2020-as amerikai elnökválasztáson.⁴¹

A Capitolium bevétele történelmi vonatkozású vizsgálatban

2021. január 6-án történt erőszakos térfoglalási esemény a Capitolium elfoglalásának céljával az USA történelmében eddig az egyetlen szervezett, csoportos támadás 1814 augusztusa óta, amikor a brit haderő elfoglalta és felégette a törvényhozás épületét az elnök házával és más kormányépületekkel együtt.⁴² Azonban a parlamentek, törvényhozás helyeinek jelképes és tényleges elfoglalása az antikvitás óta előforduló eseménynek számít. Ezeknek négy alapvető formáját lehet megkülönböztetni. Az első a fent is említett, idegen haderő által egy ország parlamentjének megszállása, amire a leghíresebb példa a második világháború végét is szimbolizáló esemény, az 1933-as leégése óta használatba nem vett, romos berlini Reichstag tetejére egy szovjet katonai alakulat zászlajának (majd propagandaokokból a Szovjetunió állami zászlajának) kitűzése. A második csoportot a katonai puccsok jelentik, mint amilyen az 1981. február 23-i madridi katonai puccskísérlet volt. Idesorolható a moszkvai parlament, az egykori Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának, közismert nevén a „Fehér ház” épületének harckocsikkal való lövetése Jelcin elnök által 1993. október 4-én. A harmadik csoportot a fegyveres felkelésbe forduló, forradalmi jellegű foglalások jelentik, amelyeknek klasszikus példája a Tuileriák 1792-es ostroma, vagy Frankfurtban a parlamentként szolgáló

⁴¹ C.H.S.G.A. – C.R.A 2021.

⁴² Sherman 2021.

egyházi épület, a Paulskirche erőszakos meghódítási kísérlete 1848 szeptember 18-én.⁴³ A negyedik csoportot az általában fegyvertelen tömeg általi parlamentostromok vagy kísérletek jelentik. Kifejezetten választási csalásra, elcsalt választásra való hivatkozás miatt történt ilyen erőszakos térfoglalás Szkopjében 2001-ben, Tbilisziben 2003-ban és 2019-ben, Kinsyovban 2009-ben, Bagdadban 2016-ban és Biskekben 2020-ban is.⁴⁴

Trump revánsa?

A Capitolium épületének emberélet árán való elfoglalása, szimbolikus és erőszakos térfoglalása jelképes politikai revánsként értelmezhető. A 2020-as év politikai frusztrációját a Covid19-járványhelyzet politikai intézkedésekkel való kezeléséből fakadó problémák alapozták meg. A George Floyd halála okán elszabadult tüntetések szereplői magukat is áldozatnak tekintették a politikai és gazdasági bizonytalanság közepette. A demonstrációkból fakadó törvényellenes magatartás megfékezése komoly erőfeszítésébe tellett a Trump-adminisztrációnak. A közterületi káoszt a Demokrata Párt használta ki jobban politikailag, sikeresen lovagolta meg a válságév okozta elégedetlenséget. A visszaélésektől (levél-szavazatok esete) és hibáktól nem mentes USA-béli választási rendszer problémás működése és az újválasztás várható elmaradása arra sarkallta Trump elnököt, hogy politikai ellenfeleinek ártó kommunikációs narratívát közvetítsen hívei felé és a választás eredményének jogi úton való megváltoztatását eszközölje. Ennek sikertelensége után próbálkozott Mike Pence alelnök meggyőzésével. Számára két lehetőséget ajánlott fel. Január 6-án a két ház közös ülésén utasítsa el a Biden megválasztását óhajító elektorokat, aminek következtében a Trump elnököt választó elektorok kerülnének többségbe. A másik lehetőség szerint Pence időben elhúzhatná a választás eredményének megállapítására összehívott ülést, hogy az állami törvényhozóknak legyen idejük akár új (Trump elnököt választó) elektorok kijelölésére és elfogadására. Ezzel Trump megsértette az 1887-es elektori számlálási törvényt.⁴⁵

⁴³ Miller 2021.

⁴⁴ Uo.

⁴⁵ US Congress Select Committee 2022.

Miután Pence meggyőzése sokadjára sem sikerült, Trump fokozta az alelnökre nehezedő nyilvánosság nyomását és nyilvánosan kihirdette, hogy az alelnök döntésétől függ Trump újraválasztása. Január 6-i beszédében az Ellipszisen a tömeg előtt elmondta, hogy „ha Mike Pence helyesen cselekszik, akkor mi nyerjük a választást”.⁴⁶ A tömeg Capitoliumhoz való küldésével akart Trump nyomást gyakorolni Pence-re, hogy változtassa meg döntését és az alkotmány helyett az elnök akaratához legyen inkább hűséges. Ez nem hatott, így Trump már arról értesítette Twitter-üzenetben támogatóit, köztük a Capitoliumot ostromló híveit is, hogy az épületben tartózkodó Pence nem hajlandó mellé állni. A 2022-es év elején lezajlott vizsgálatban David Carter bíró (U.S. District Judge) a Trump–Eastman-tervet – a választás eredményének befolyásolására született teóriát – úgy minősítette, hogy az egy „törvényes megerősítést kereső puccs volt”.⁴⁷

Trump a 2020-as év politikai erőszakkal teli megmozdulásaira való válaszul hasonló eszközzel élt és kommunikációjával sugalmazta radikális és tettekre kész hívei számára az ostrom megvalósítását. Az elnökhöz hű tömeg így is tett; elfoglalták az Egyesült Államok Capitoliumának épületét. Jelképesen birtokba vették Trump radikális hívei, szimbolizálva a „mindenható nép” akaratát az épületből elmenekült „népképviselők” felett. Az épületfoglalásról és az ülésterembe való behatolásról készített felvételek körbejárták a világsajtót. Különös pikantériája volt a történelmi múlt megidézésének az, hogy jól dokumentált módon felbukkant egy konföderációs hadizászló is a Capitolium elfoglalása során, és azt vivője végig is hordozta az épületen belül.⁴⁸ Ez azért is érdekes, mert az amerikai polgárháború során sem sikerült a délieknek elfoglalniuk Washington városát, csupán a szövetségi körzet határait védő erődrendszerig jutottak el.⁴⁹ A hadizászlós jelenség önmagában is egyfajta szimbolikus ellentételezéseként szolgált azoknak a ledöntött és eltávolított konföderációs szobroknak, melyek a BLM-tüntetések következményeként kerültek le talpazatukról a 2020-as év során. További érdekessége volt az eseménynek az extravagáns jelmezekbe öltözött tüntetők megjelenése, ami szimbolizálta azt a mixtúrát, amelyet a különböző – egyébként az amerikai

⁴⁶ Uo. 429.

⁴⁷ Uo. 430.

⁴⁸ Cramer 2021.

⁴⁹ Battlefields.org [n. a.]

politika perifériáján található – radikális csoportok sokszor zavaros politikai hitvilága képviselt.

A legyőzött ellenfél fővárosában való „vezéri séta” példáját találhatjuk meg az amerikai polgárháborúhoz kapcsolódó eseményben, mikor Lincoln elnök sétát tett a déliek kiürített fővárosában, Richmondban. 1865. április 4-én felkereste a „konföderáció Fehér Házát”, Jefferson Davis lakhelyét, majd kocsiján városnézésre indult.⁵⁰ Ennek egyfajta analógiájaként tekinthetünk a győztes tüntetők Capitoliumban tett sétájára.

Emellett maga Washington DC mint a 19. században megtervezett főváros különleges jelképiséggel bír. Építésze, Pierre Charles L’Enfant történelmi korok építészetének válogatását, eklektikát alkalmazott, így hangsúlyosan érvényesül az ókor három nagy kultúrájának hatása is. Egyiptomot a Washington-émlékmű hatalmas obeliszkje idézi, míg a klasszikus görög építészetet az Akropolisz templomát utánzó Lincoln-émlékmű képviseli. Az ókori Róma a Pantheon-utánzatokban jelenik meg, így a Jefferson-émlékmű és a Capitolium kupolája belső kialakításának is ez a római templom adott ihletet. A Capitolium épületének általános stílusa azonban neoklasszicista, elhelyezésében a római példához hasonlóan egy nagyobb dombra épült a washingtoni középület is. A szövetségi törvényhozás központját Thomas Jefferson a nemzeti szolidaritás szimbólumaként képzelte el.⁵¹ Azonban az USA nagyhatalommá és politikai értelemben való birodalomná válásával együtt Washington DC egyfajta világfővárossá avansált a 20. század második felére. Ezért az erőszakos cselekmény az USA világhatalmi súlyának következtében is világhírű lett, szimbolizálta az amerikai politika megosztottságának szélsőségességét, Trump elnök revánsát és befolyását, az Egyesült Államok pillanatnyi megrendülését és belpolitikai egyensúlyvesztését. Ezenfelül Donald Trump elérte azt, hogy az ország közvéleménye hetekig nem az ő elnöki búcsújáról és elnökválasztási küzdelemben való alulmaradásáról beszélt, hanem a Capitolium ostromáról. A washingtoni kulisszák közé helyezett forradalmi jellegű, szimbolikus térfoglalást azonban nem követte a demonstráció következtében kialakuló politikai rendszerváltás, csupán a törvényesnek ítélt választás következtében való elnökváltás.

⁵⁰ National Park Service 2022.

⁵¹ Norton 1977.

Összegzés

Szimbolikus tér az a közeg, melyben az emberi jelképképzés eredményeképpen létrehozott szimbólumok hatásukat kifejteni képesek. Ez a közeg azonban nem korlátozódik a fizikai térre, hanem az azzal kölcsönhatásban létező emberi imaginációval együtt alkotja a szimbólumok hatókörét. Azonban a jelképképzés nemcsak statikus, hanem dinamikus lehet. Tehát nem csupán egy már létrehozott szimbólum képes hatását kifejteni, hanem maga az alkotás folyamata is jelképszerű. Egy-egy szimbólum vagy jelképszerű cselekmény megítélése és értékelése folyamatos változásban van a befogadó közeg átalakulásának hatására. Mivel a politika alanya és tárgya is végső soron az ember, így az ember képzelete az a közeg, ahol a szimbólum hatása érvényesül. Ennek az imaginációnak a megragadása és uralása a politika fő manipulációs célja. Ennek eszköze a jelkép, amely jelentéskomplexumként hordozza a befolyásolás lényegi elemeit közvetítő információkat. Ilyen jelentéskomplexumként értékelhetjük magát a teret, amit az emberi képzelet alkot meg és rendez be saját igényei alapján. A tér így Lefebvre alapján egy társadalmi terméként jelenik meg.⁵² Ennek a térnek azonban a jelentése megváltoztatható bizonyos használati módok szabályozása, szobor- és képképzés (vagy rombolás), az architektúra vagy az oda köthető emlékezet különböző cselekmények segítségével való megváltoztatásával. A szimbolikus tér elfoglalása pontosan ilyen politikai tetteként képes hatást gyakorolni.

A törvényes és törvénytelen erőszakkal való szimbolikus térfoglalásra hozott és politikailag is felhasznált, felülről vezérelt (tehát az állami hierarchiát alkotó intézményrendszer valamely tagjának segítségével) példát ismertettem munkámban. A Lafayette Park és a Capitolium esetében is Donald Trump a politikai erőszakot is mint jelképszerű eszközt használta fel politikai üzeneteinek a célba juttatásához. Ezeket egyfajta reakcióként használta a 2020-as erőszakos BLM-tüntetések okozta jelképszerű erőszaköbbllet ellensúlyozásaképp. Azonban míg a Lafayette Parknál a rendvédelmi és katonai alegységek törvényes módon alkalmaztak erőszakot, addig a Capitolium esetében mindez a radikális hívek által már illegális módon történt meg. Az elnök politikai célja így az erőszak ténylegességéből fakadó üzenet közvetítése és a nép képzeletének megragadása volt

⁵² Lefebvre 1991.

a szimbolikus tér meghódítása, valamint személyes hatalma demonstrálásának érdekében. Azonban ennek az üzenetnek volt egy hosszú távú hatása is, mely a politika önmagán túlmutató cselekményében érhető tetten, a történelemben való bevonulás kikényszerítéseként.

Irodalom

- Basu, T. 2015: *Black Lives Matter Activists Disrupt Bernie Sanders Speech*. <https://time.com/3989917/black-lives-matter-protest-bernie-sanders-seattle/>
- Battlefields.org [n. a.]: *Fort Stevens*. <https://www.battlefields.org/learn/civil-war/battles/fort-stevens>
- Berki, M. 2015: A térbeliség trialektikája. *Tér és Társadalom*, 29. évf., 2. szám. Budapest, Eötvös Loránd Kutatói Hálózat.
- Bodó, J. – Biró, A. Z. 1993: Szimbolikus térfoglalási eljárások. *Antropológiai Műhely*, 1:2. Csíkszereda, KAM Regionális és Antropológiai Kutatások Központja, 57–85.
- Bourdieu, P. 1989: Social space and symbolic power. In *Sociological Theory*, 7 (1): Washington, DC. American Sociological Association, 14–25.
- Brewer, J. 2020: *Democrats embraced Black Lives Matter as a slogan. But does Biden have a plan to make it real?* <https://www.washingtonpost.com/elections/2020/08/21/democrats-embraced-black-lives-matter-slogan-does-biden-have-plan-make-it-real/>
- Cassirer, E. 1944: *An Essay on Man. An introduction to a Philosophy of Human Culture*. New Haven, Yale University Press.
- Cassirer, E. 1955: *The philosophy of symbolic forms*. New Haven, Yale University Press.
- CBS News 2020: *Trump: "I am your president of law and order"*. [Videó]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=1V46JPtj31s>
- Clausewitz, C. von 2013: *A háborúról*. Budapest, Zrínyi Kiadó.
- Committee on Homeland Security and Governmental Affairs, Committee on Rules and Administration 2021: *Examining the U.S. Capitol Attack*. https://www.hsgac.senate.gov/imo/media/doc/HSGAC&RulesFullReport_ExaminingU.S.CapitolAttack.pdf
- Cramer, M. 2021: *Confederate Flag an Unnerving Sight in Capitol*. <https://www.nytimes.com/2021/01/09/us/politics/confederate-flag-capitol.html>
- Csejtei, D. – Juhász, A. 2009: *Oswald Spengler élete és filozófiája*, Máriabesnyő–Gödöllő, Attraktor Kiadó.
- Eligon, J. 2015: *One Slogan, Many Methods: Black Lives Matter Enters Politics*, <https://www.nytimes.com/2015/11/19/us/one-slogan-many-methods-black-lives-matter-enters-politics.html>
- Erőss, Á. 2018: *Szimbolikus terek és térhasználat többnemzetiségű városokban: Beregszász és Nagyvárad példája*. Doktori disszertáció, ELTE.
- Heidegger, M. 1950: *A műalkotás eredete*. Budapest, Európa.
- Hobsbawm, E. 1983: Introduction: Inventing Traditions. In Hobsbawm, E. – Ranger, T. (szerk.) *The Invention of Tradition*. Cambridge – New York – New Rochelle – Melbourne – Sydney, Cambridge University Press, 1–14.

- Kunzelman, M. 2023: *Explainer: Capitol riot investigation growing 2 years later*. <https://apnews.com/article/politics-legal-proceedings-crime-new-york-city-donald-trump-7aae07e-782e884167579dc9d4b7a4100>
- Lefebvre, H. 1991: *The production of space*. Oxford, Blackwell.
- Matusitz, J. A. 2015: *Symbolism in terrorism. Motivation, communication, and behaviour*. Lanham, Rowman & Littlefield Publishers.
- Miller, M. 2021: *Go once to Darmstadt! – Let's walk down Pennsylvania Avenue*. <https://www.dhm.de/blog/2021/01/20/the-long-history-of-storming-parliament-buildings/>
- National Park Service 2022: *Lincoln's Visit to Richmond*. <https://www.nps.gov/rich/learn/historyculture/lincvisit.htm>
- Norberg-Schulz, C. 1965: *Intentions in Architecture*. Cambridge, MA, MIT Press.
- Norton, P. F. 1977: *Latrobe, Jefferson and the National Capitol*. New York, Garland.
- Office of Inspector General U.S. Department of the Interior 2021: *Review of U.S. Park Police Actions at Lafayette Park*. <https://www.oversight.gov/sites/default/files/oig-reports/DOI/SpecialReviewUSPPActionsAtLafayetteParkPublic.pdf>
- Office of Public Affairs 2023: *Proud Boys Leader Sentenced to 22 Years in Prison for Seditious Conspiracy and Other Charges Related to U.S. Capitol Breach*. <https://www.justice.gov/opa/pr/proud-boys-leader-sentenced-22-years-prison-seditious-conspiracy-and-other-charges-related>
- Peirce, C. S. 1902: *Logic as Semiotic: The Theory of Signs*. In *Philosophical Writings*. Mineola, Dover Publications.
- Sherman, A. 2021: *A history of breaches and violence at the US Capitol*. <https://www.politifact.com/article/2021/jan/07/history-breaches-and-violence-us-capitol/>
- Soja, E. 1996: *Thirdspace. Journeys to Los Angeles and other real-and-imagined places*. Oxford, Blackwell.
- Soja, E. 1999: *Thirdspace. Expanding the scope of the geographical imagination*. In Massey, D. – Allen, J. – Sarre, P. (szerk.) *Human geography today*. Oxford, Blackwell, 260–278.
- Spengler, O. 1995: *A Nyugat alkonya (A világtörténelem morfológiájának körvonalai)*. Budapest, Európa.
- United States Congress. House Select Committee to Investigate the January 6th Attack on the United States Capitol 2022: *FINAL REPORT Select Committee to Investigate the January 6th Attack on the United States Capitol* <https://www.hsd.org/c/view?docid=873819>
- Vajda, A. 2016: *Hagyomány, örökség, érték. A hagyomány használatának változó kontextusai*. In Jakab, A. Zs. – Vajda, A. (szerk.) *Érték és közösség. A hagyomány és az örökség szerepe a változó lokális regiszterekben*. Kolozsvár, Kriza János Néprajzi Társaság, 21–58.
- Zahorán, Cs. 2016: *Trikolórok, farkasok és turulok földje. Magyar és román szimbolikus gyakorlatok Erdélyben 1989 után*. *Regio*, 24: 1. Budapest, MTA TK Kisebbségkutató Intézet, 226–281.